

Titel: En semantisk beskrivelse af igen

Forfatter: Torben Andersen

Kilde: *NyS – Nydanske Studier & Almen kommunikationsteori* 10+11.
Sprogteori og tekstanalyse, 1979, s. 198-211

Udgivet af: Akademisk Forlag, Universitetsforlaget i København

URL: www.nys.dk

© NyS og artiklens forfatter

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre NyS-numre (NyS 1-36) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Torben Andersen

En semantisk beskrivelse af igen.

"I take the subject-matter of linguistics, in its grammatical, semantic and pragmatic subdivisions, to include the full catalogue of knowledge which the speakers of a language can be said to possess about the formal structure of the sentences in their language, as well as their knowledge about appropriately situated uses of these sentences"(Fillmore (1973)).

1. Indledning	00
2. <u>Igen</u> som præsuppositionsmarkør: "gentagelse" eller "tilbagevenden"	00
3. Forsøg på en dybdestrukturel beskrivelse	00
4. En synsvinkelmodel	00
5. Afslutning	00
Noter	00
Litteraturhenvisninger	00

1. Indledning.

I denne artikel vil jeg forsøge at give en semantisk beskrivelse af adverbiet igen. Igen har den funktion at angive en præsupposition. Imidlertid kan igen bruges på flere forskellige måder: det kan angive forskellige præsuppositioner, hvortil der udtryksmæssigt svarer en forskel i trykmønster og ordstillingsmuligheder. Jeg vil vise at disse forskelle ikke kan beskrives med en dybdestrukturmodel, men at det i stedet er muligt at beskrive dem ved hjælp af en model af et tidsforløb hvorpå der kan anlægges forskellige synsvinkler.

2. Igen som præsuppositionsmarkør: "gentagelse" eller "tilbagevenden".

Ordet igen kan betegne en gentagelse, som i følgende sætninger:

- (1) De valgte igen en kvinde som formand.
- (2) Har du nu igen glemt nøglen?
- (3) Jeg gider ikke læse bogen igen.

Med brugen af igen i disse sætninger angiver man at det forhold man omtaler i sætningen, har fundet sted før. Denne angivelse af at der er tale om en gentagelse, kan identificeres som en præsupposition¹⁾. Det er en præsupposition fordi angivelsen af gentagelse er uafhængig af om sætningen er bekræftende eller benægtende, og om den er fremsættende, spørgende eller bydende. Indholdet af sætninger med igen kan derfor opløses i en udsigelsesdel og en præsuppositionsdel. F.eks. kan (2) opløses i:

- (2a) Udsigelse: Har du glemt nøglen?
- (2b) Præsupposition: Du har tidligere glemt nøglen.

Imidlertid behøver igen ikke altid angive en gentagelse. Det gælder f.eks. i følgende sætninger:

- (4) Bjarne mistede sin fordel igen.
- (5) Direktør Frederiksen blev løsladt igen.
- (6) Han kom hjem igen den næste aften.
- (7) Jeg har fundet mit ur igen.
- (8) De sendte ham hjem igen.
- (9) Hun lukkede vinduet igen.

Disse sætninger er tvetydige. (4) kan, men behøver ikke, præsupponere at Bjarne tidligere havde mistet sin fordel, og så fremdeles. I stedet for en gentagelse kan igen betegne en tilbagevenden til en tilstand der tidligere har foreligget. I så tilfælde præsupponerer (4) at Bjarne tidligere har været uden den pågældende fordel, og (5) præsupponerer at direktør Frederiksen tidligere har været på fri fod. Disse to betydninger af igen vil i det følgende blive betegnet som henholdsvis igen₁ og igen₂ ²⁾.

Den tvetydighed som findes i (4) - (9), kan imidlertid forsvinde når vi tager sætningens udtale i betragtning. Der svarer nemlig nogle bestemte trykmuligheder til hver af de to betydninger. Når igen angiver en gentagelse, er det betonet, mens betoning af igen er optionel, når det angiver en tilbagevenden. I det følgende vil betoning blive markeret ved understregning:

- (4a) Bjarne mistede sin fordel igen₁
- (4b) Bjarne mistede sin fordel igen₂
- (5a) Direktør Frederiksen blev løsladt igen₁
- (5b) Direktør Frederiksen blev løsladt igen₂

Til indholdsforskellen svarer der altså en udtryksforskel.

Udtryksforskellen vedrører imidlertid ikke blot trykmønstret men også ordstillingsmulighederne. Igen₂ kan (med Diderichsens feltskema-terminologi) kun stå i indholdsfeltet, mens igen₁ derudover - under bevarelse af trykket - også kan stå i neksusfeltet og i fundamentfeltet³⁾. Mens (4) er tvetydig, er der i (4c) og (4d) entydigt tale om et igen₁:

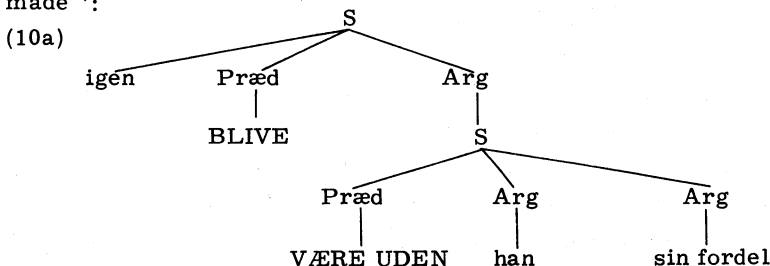
(4c) Bjarne mistede igen sin fordel.

(4d) Igen mistede Bjarne sin fordel.

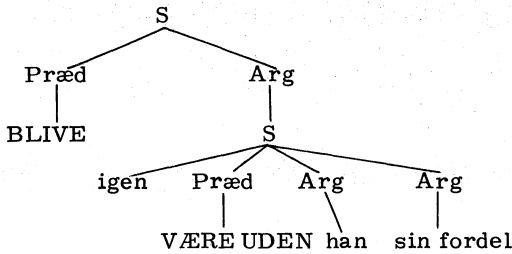
3. Forsøg på en dybdestrukturel beskrivelse.

Foreløbig har vi sagt at igen angiver enten en "gentagelse" eller en "tilbagevenden til en tilstand". Dette er imidlertid blot en intuitiv beskrivelse, og som sådan ikke særlig præcis. Spørgsmålet er om der kan opstilles en semantisk model der på en mere præcis måde kan gøre rede for de to forskellige betydninger af igen.

Ud fra de hidtil nævnte eksempelsætninger synes forskellen mellem gentagelse og tilbagevenden at kunne beskrives som en forskel i sætningernes syntaktiske dybdestruktur. Alle de verber som er anvendt i de tvetydige sætninger (4) - (9), betegner en overgang til en tilstand: miste betegner en overgang til tilstanden "at være uden", løslade en overgang til tilstanden "at være på fri fod", osv. Man kunne derfor sige, at det igen der betegner en gentagelse, "går på" overgangen til tilstanden, mens det igen der betegner en tilbagevenden, kun "går på" tilstanden. Dette kan i en syntaktisk dybdestruktur beskrives som en forskel i igen's placering i sætningens underliggende konstituentstruktur, forudsat at verbet opløses i to komponenter, et prædikat som betegner en overgang, og et prædikat som betegner den pågældende tilstand. I en af de gængse dybdestrukturmodeller, der angiver sætningens "logiske" struktur, kan forskellen mellem eksempelvis (4a) og (4b) angives på følgende måde⁴⁾:

(10b)

'Præd' står for Prædikat, 'Arg' for Argument og 'BLIVE' for overgangen til den tilstand der angives med 'VÆRE UDEN'.

Ved hjælp af denne beskrivelse reduceres forskellen mellem 'gentagelse' og 'tilbagevendende' til at være en forskel mellem hvad der gentages. I (10b) er det tilstanden "at han er uden sin fordel" der gentages, i (10a) er det derimod denne tilstands indtræden.

Imidlertid er der flere problemer forbundet med denne model. For det første udgør opløsningen af verberne i prædikat-komponenter ikke nogen udtømmende beskrivelse af verbernes indhold. For det andet tager modellen ikke højde for det forhold at den "gentagelse" der sker med tilstanden er af den anden art end den der sker med tilstandens indtræden (jvf. nedenfor). Disse problemer er dog ikke i sig selv en tilstrækkelig grund til at forkaste modellen. De viser blot at den kun kan forklare visse aspekter af sprogets virkelighed, og derfor må suppleres med andre modeller⁵⁾.

Mod dybdestrukturmodellens forklaringsværdi mht. igen kan der imidlertid rejses en tredje og afgørende indvending: Der findes sætninger med samme tvetydighed som de hidtil behandlede, men som ikke passer ind i modellen. Eksempler herpå er følgende:

- (11) Jørgen er syg igen.
- (12) Nu skal du sove igen.
- (13) Så er der kaffe igen.
- (14) Han har været på arbejde igen.
- (15) Han er begyndt at drikke igen.

Verberne i disse sætninger betegner ikke en overgang til en tilstand, men en tilstand, eller en aktivitet. De kan derfor ikke opløses i et overgangsprædikat og et tilstandsprædikat. Alligevel er der i disse sætninger de samme muligheder for tryk og ordstilling som i de ovenfor behandlede tvetydige sætninger. Eksempelvis kan sætning (11) udtales

på følgende to måder:

(11a) Jørgen er syg igen.

(11b) Jørgen er syg igen.

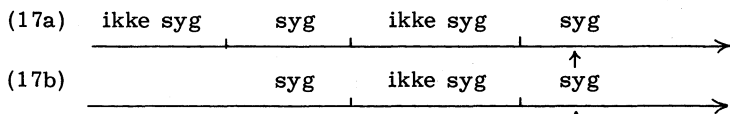
Disse to sætninger betyder logisk set det samme: at Jørgen er syg (udsigelse), og at han tidligere har været syg (præsupposition). Men de bruges ikke under de samme omstændigheder. (11a) vil man bruge, hvis man tænker på at Jørgen tidligere har været syg i en vis afgrænset periode. (11b) vil man derimod bruge, hvis man tænker på Jørgen som en person der har været rask i en periode. Hvis igen er anbragt i nek-susfeltet i stedet for i indholdsfeltet:

(16) Jørgen er igen syg.

vil omstændighederne være de samme som ved (11a). Vi finder altså her en sammenhæng mellem trykmønster og ordstillingsmuligheder som er identisk med den vi fandt ved de sætninger der betegner en tilstands-overgang. Det tyder på at det er den samme betydningsforskel der er til stede i begge sætningstyper.

4. En synsvinkelmodel.

Den betydningsforskel som (11a) - (11b) repræsenterer, forekommer mig bedst at kunne beskrives som en forskel i synsvinkel på et tidsforløb. Hvis vi fremstiller tiden som en linje, kan vi på denne linje angive de tilstande og hændelser som er impliceret i sætning (11a) og (11b):

Både (17a) og (17b) afbilder den situation at Jørgen er syg (pilen peger på denne tilstand)⁶⁾. Men den baggrund på hvilken denne tilstand ses, er forskellig. I begge tilfælde ses at Jørgen tidligere har været syg, men i (17a) er denne tidligere tilstand afgrænset bagud af tilstanden "ikke syg" mens den i (17b) ikke er afgrænset bagud. I (17b) ses den aktuelle tilstand altså som en tilbagevenden til en oprindelig tilstand, mens den i (17a) ses som en gentaget afvigelse fra den oprindelige tilstand. Den oprindelige tilstand vil jeg kalde en normaltilstand, og afvigelsen herfra vil jeg kalde en afvigende tilstand. I (17a) er "syg" altså en afvigende tilstand, mens "syg" i (17b) er en normaltilstand. Med denne defini-

tion kan vi sige at igen₂ angiver en ekstra præsupposition i forhold til igen₁, nemlig at den tilstand som der er tale om, er en normaltilstand.

Et par eksempler fra TV-avisen den 5. 8. 78 kan måske klargøre dette:

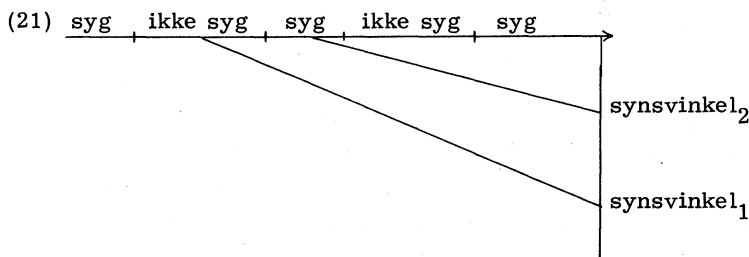
- (18) Skolerne starter igen på mandag efter ferien.
 (19) Efter sommerferien er danmarksmesterskaberne i fodbold begyndt igen idag.

Det igen vi finder her, er igen₂. Begge sætninger angiver indtrædelsen af en tilstand, nemlig den at henholdsvis skolerne og danmarksmesterskaberne i fodbold er igang. Endvidere præsupponerer begge sætninger at de tidligere har været igang, men hertil kommer at tilstanden "skolen/danmarksmesterskaberne i fodbold er i gang" ansues som det normale, det som har været afbrudt af det ikke-normale, nemlig sommerferien. Anderledes forholder det sig med følgende sætning fra samme aftens TV:

- (20) I næste uge er der igen kortfilmuge.

Her præsupponeres det at der tidligere har været en kortfilmuge, men i dette tilfælde - med igen₁ - ansues tilstanden "kortfilmuge" som noget ikke-normalt, som noget der afbryder normaltilstanden.

Hvad der er normaltilstanden, er udelukkende et spørgsmål om hvordan den talende anskuer situationen, ikke hvordan den "virkelig" er. Dette kan illustreres ved angivelse af to forskellige synsvinkler på samme tidsforløb:

Det kan være vanskeligt uden kontekster at se og fastholde den tvetydighed som ligger i sætninger som (11) - (15). Hvis de indsættes i synsvinkelmodellen, bliver de to betydningsmuligheder imidlertid klare nok. Som eksempel kan vi tage sætning (14) i dens to varianter:

(14a) Idag har han været på arbejde igen₁.

(14b) Idag har han været på arbejde igen₂.

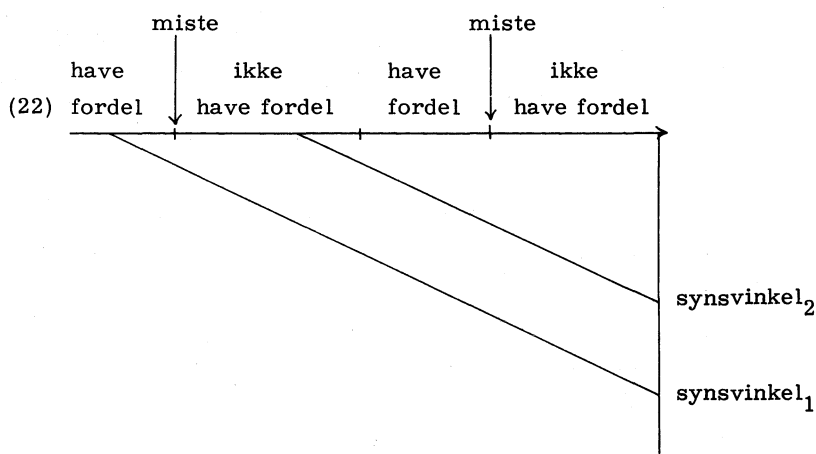
(14a) kan bruges i en situation hvor "det at være på arbejde" anskues som noget afvigende. Derfor ville den fx. kunne bruges om en person der trods sin læges anbefaling gentagne gange er taget på arbejde, eller om en arbejdsløs der gentagne gange gennem arbejdsanvisningen har fået anvist kortvarigt arbejde. (14b) kan derimod bruges i en situation hvor "det at være på arbejde" anskues som noget normalt. Derfor ville den fx. kunne bruges om en person der efter en sygdoms- eller arbejdsløshedsperiode er vendt tilbage til arbejdet.

Afgørende er, at den her foreslåede synsvinkelsmodel også kan beskrive tvetydigheden i de sætninger hvis verbum betegner en overgang til en tilstand, og som vi tidligere forsøgte at beskrive ved hjælp af en dybdestrukturmodel. Sætning (4a) og (4b), som lyder:

(4a) Bjarne mistede sin fordel igen₁. (synsvinkel₁)

(4b) Bjarne mistede sin fordel igen₂. (synsvinkel₂)

kan indsættes i modellen på følgende måde:

Under synsvinkel₂ er normaltilstanden "ikke have fordel", og under synsvinkel₁ er den "have fordel".

En sætning kan på en gang indeholde både igen₁ og igen₂, og måske flere igen₁'er, evt. i form af synonymerne atter eller påny.

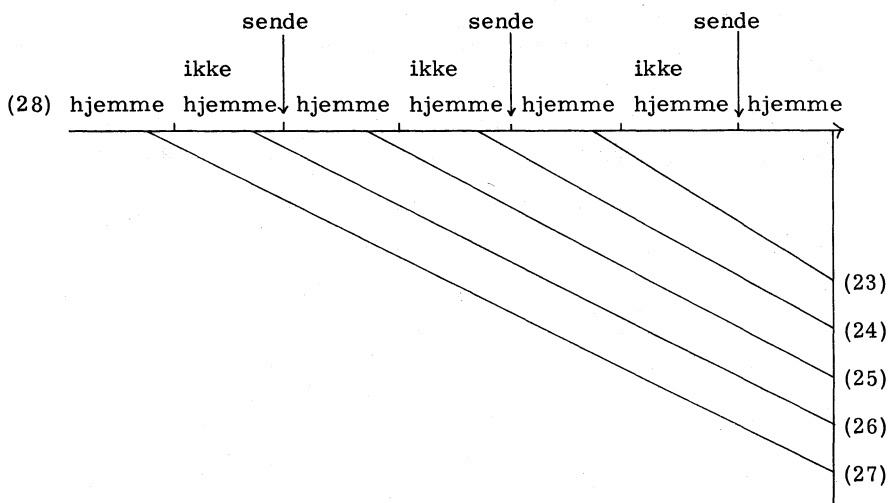
Således er følgende sætninger mulige:

- (23) De sendte ham hjem igen₂.
 (24) De sendte ham igen₁ hjem.
 (25) Atter₁ sendte de ham hjem igen₂.

og måske også

- (26) Påny₁ sendte de ham igen₁ hjem.
 (27) Påny₁ sendte de ham atter₁ hjem igen₂.

Alle disse sætninger kan afbildes i et og samme synsvinkeldiagram:

Foreløbig har vi undersøgt to måder hvorpå igen kan bruges. Men der findes flere. En tredje brug⁷⁾, som vi kan benævne igen₃, foreligger i følgende sætninger:

- (29) Jeg kan vel ikke få pengene igen.
 (30) Du skal have to kroner igen.
 (31) Vi tager ikke flaskerne igen.
 (32) Vi kommer igen kl. ca. 22.45.

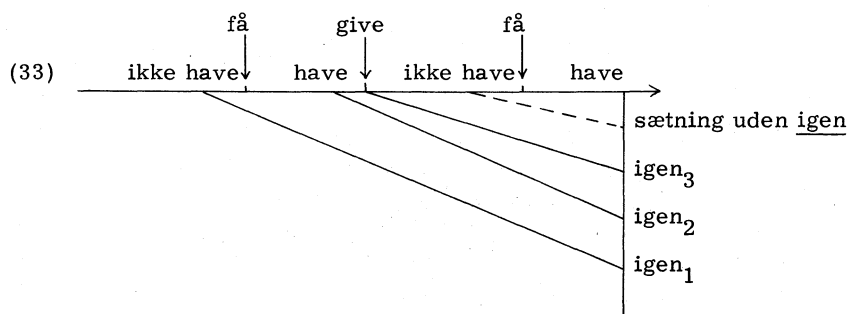
Det trykmønster vi finder her, adskiller sig fra det vi finder ved igen₁ og igen₂. Faktisk kan (29) - (32) udtales på tre forskellige måder, svarende til hvert sit igen, jvf. følgende:

- (29a) Jeg kan vel ikke få pengene igen₁.
 (29b) Jeg kan vel ikke få pengene igen₂.
 (29c) Jeg kan vel ikke få pengene igen₃.

Den afgørende forskel er denne: Ved igen₁ er der tryk både på hovedverbet og på igen; ved igen₂ er der tryk på hovedverbet men ikke på igen; og ved igen₃ er der tryk på igen, men ikke på hovedverbet.

Igen₃ synes kun at kunne bruges i forbindelse med verber som give, tage, få, have, købe, sælge og komme, dvs. verber der betegner en transaktion. Disse verber angiver en bevægelse fra et punkt til et andet. Når igen₃ bruges i forbindelse med dem, tilføjes der den præsupposition at den modsatte bevægelse tidligere har fundet sted. Bevægelsen anskues altså som en bevægelse tilbage til udgangspunktet for den modsatte bevægelse. Mens (29a) præsupponerer at jeg tidligere har "fået" pengene, og (29b) at jeg tidligere har "haft" dem, så præsupponerer (29c) at jeg tidligere har "givet" dem. En tilsvarende forskel findes i forbindelse med komme, (som i (32)): Det præsupponeres at vi tidligere er "kommet" (ved igen₁), at vi tidligere har "været" her (ved igen₂), eller at vi tidligere er "gået"/har "forladt" stedet (ved igen₃).

Ud fra denne beskrivelse må også igen₃ kunne indplaceres i synsvinkelmodellen. Med (29a-c) som eksempel kan vi opstille følgende diagram:

Ved igen₃ ser man ikke længere tilbage end til det punkt hvori den modsat rettede bevægelse fandt sted, og som indledte den tilstand der nu er ophævet med den nye bevægelse.

Mod denne placering i synsvinkelmodellen kunne indvendes at man ved

(29c) Jeg kan vel ikke få pengene igen₃.

ikke blot forstår at jeg tidligere har givet pengene ud, men også at jeg (ligesom ved (29b)) tidligere har haft dem. Ganske vist udløses denne sidste præsupposition ved brugen af igen₃, men det skyldes verbets

semantiske egenskaber. For verbet give, som få igen₃ præsupponerer, gælder der nemlig følgende meningspostulat: Hvis man giver nogen noget, så har man forud for denne handling haft det.

Ved igen₃ er der ikke tale om nogen normaltilstand. Og bemærk at dette skyldes synsvinklen. Den virkelighed som (29a) - (29c) udtaler sig om, kan objektivt set være den samme; men den anskues på tre forskellige måder⁸⁾.

5. Afslutning.

Jeg har peget på en række kendsgerninger om brugen af adverbiet igen og diskuteret hvorledes dette ords indhold kan beskrives. Igen angiver en præsupposition, men det kan bruges på flere forskellige måder. Det kan angive en simpel gentagelse, en tilbagevenden til en tilstand, eller en tilbagevenden til udgangspunktet for den modsatte bevægelse. Til disse indholdsforskelle svarer der en udtryksforskel i tryk- og ordstillingsmuligheder. Indholdsforskellen kan ikke beskrives i rent syntaktiske termer, som en forskel i igen's placering i en dybdestruktur, selv om opstillingen af en sådan er nødvendig for at kunne beskrive visse strukturelle tvetydigheder i sætninger med igen. Som præsuppositions-markør angiver igen en bestemt tidsmæssig synsvinkel: tidligere tilstande og hændelser inddrages i varierende omfang som det perspektiv hvorunder propositionen ses. Dette kan beskrives ved hjælp af en model af et tidsforløb.

NOTER

1. Dette svarer til den analyse af engelsk again som Harder & Kock (1976), p. 28, har foretaget. De tager imidlertid kun hensyn til en af de præsuppositioner som engelsk again ligesom dansk igen kan angive, jvf. note 4.
2. Disse to forskellige betydninger af igen er også angivet i ODS, som henholdsvis betydning 8 og 7. Samme tvetydighed har eng. again (jvf. note 4) og tysk wieder (jvf. Harweg (1969), som omtaler de to betydninger som henholdsvis "repetitives wieder" og "restitutives wieder").

3. Levin (1860), der også i sin samtids sprog har bemærket forskellen mellem igen₁ og igen₂, registrerer også en udtryksforskel:

"Endelig betyder Ordene igjen og atter en Gjentakelse [foruden "en Tilbagevenden til noget Tidligere" (p. 66)], men i denne Betydning faae Ordene altid Accenten, og staae foran Verbet. Den undvegne Forbryder er paagreben igjen, eller igjen (atter) paagreben (uden Accent). Den paagrebne Forbryder er igjen (atter) undvegen (med Accent). Nu har jeg igjen (atter) glemt det, uden Accent = nu har jeg glemt det; med Accent = nu har jeg anden Gang glemt det". (p. 69)

Som det ses svarer tryk- men ikke ordstillingsforholdene til dem der findes i dag. Der er altså sket en ændring i dansk fra 1860 til 1978, der skematisk kan fremstilles på følgende måde, hvor "a" og "A" betegner adverbialpladsen i henholdsvis neksusfeltet og i indholdsfeltet:

	<u>igen</u> ₁ "gentagelse"		<u>igen</u> ₂ "tilbagevenden"	
	betoning	plads	betoning	plads
1860	+	A	-	a, A
1978	+	a, A	-	A

Der er med andre ord siden 1860 sket det at ordstillingsmulighederne for igen₁ og igen₂ er byttet om.

4. Denne analyse svarer til McCawley's (1972) analyse af engelske sætninger med again uden hovedtryk. McCawley anskuer dette again som et indicium for at verbet kill i en sætnings "semantiske struktur" svarer til prædikaterne CAUSE, BECOME, NOT og ALIVE. Ligesom almost er again et adverbium der kan modificere "a piece of the meaning of kill". Sætningen

(28) Franz Liszt was miraculously brought back to life, and then Karl-Heinz killed him again.

"can be used without any presupposition that anyone had ever killed Franz Liszt before: again modifies the 'die' part (or perhaps the 'not alive' part [...]), and the sentence can be paraphrased with 'caused Franz Liszt to die again', with again interpreted as part of the infinitive expression." (p. 65) .

5. Selv om en dybdestrukturmodel ikke kan beskrive forskellen mellem igen₁ og igen₂, er det alligevel nødvendigt at inddrage en model med underliggende syntaktisk struktur for at kunne forklare visse andre

forhold omkring igen.

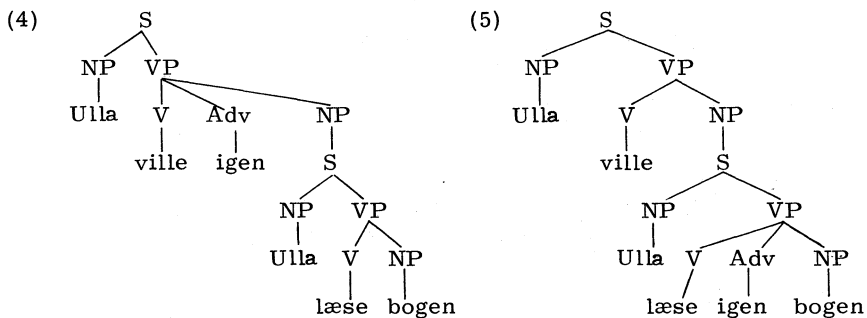
Sætninger med igen₁ i indholdsfeltet er tvetydige, hvis de foruden hovedverbet indeholder en infinitiv. En sætning som

- (1) Ulla ville læse bogen igen₁.

præsupponerer således enten (2) eller (3):

- (2) Ulla har tidligere villet læse bogen.
 (3) Ulla har tidligere læst bogen.

Denne forskel kan forklares ved den dybdestrukturmodel hvor sætning (1) indeholder en indlejret sætning, og hvor igen hører til enten oversætningen eller til den indlejrede sætning:

Til at beskrive det forhold at

- (6) Ulla ville igen₁ læse bogen.

modsat (1) entydigt har dybdestrukturen (4), må der opstilles en transformation som placerer den indlejrede sætnings igen i indholdsfeltet, og oversætningens igen enten i indholdsfeltet eller neksusfeltet.

En syntaktisk beskrivelse er også nødvendig for at forklare at præsuppositionen i (7), men ikke den i (8), indeholder en nægtelse, og at (9) er tvetydig mellem (7) og (8):

- (7) Ulla var igen₁ ikke på arbejde.

Præsupposition: Ulla har tidligere ikke været på arbejde.

- (8) Ulla var ikke igen₁ på arbejde.

Præsupposition: Ulla har tidligere været på arbejde.

- (9) Ulla var ikke på arbejde igen₁.

6. Der skal bemærkes at denne model ikke har noget med tempus at gøre. Det forreste linjestykke symboliserer den tilstand som sætningen udtaler sig om, uafhængigt af hvilken tempusform verbet har.

7. Svarende til betydningerne 2 og 4 i ODS.

8. Udover igen_{1, 2, 3} kan igen i moderne dansk bruges produktivt på mindst to andre måder.

Et igen₄ (betydning 5 i ODS) har vi i

- (1) Der er to flasker igen.
- (2) Vi har kun 10 km igen.
- (3) Nu er der ikke langt igen.

Trykmønstret i disse sætninger er identisk med det vi finder ved igen₃. Alligevel kan igen₄ ikke identificeres med igen₃, fordi det angiver en anden præsupposition. (1) kan således analyseres på følgende måde:

- (4) Udsigelse : Der er to flasker.

Præsupposition: Der har tidligere været mere end to flasker.

Generelt kan man sige at igen₄ angiver at der tidligere har foreligget en mængde som er større end den som sætningen udsiger noget om.

Igen₄ kan kun kombineres med verberne være og have og adskiller sig også derved fra igen₃.

Som følge af at trykmønstret er det samme ved igen₃ og igen₄, og fordi verbet have også kan bruges ved igen₃ når det forbindes med et modalverb, kan der konstrueres sætninger som er tvetydige, f.eks.:

- (5) Du skal have 200 kr. igen₃. Den koster kun 300.
- (6) Du skal have 200 kr. igen₄, når vi når til lørdag; så du må hellere spare.

Vi ser her at have med igen₃ betegner en bevægelse (= få), mens det ved igen₄ betegner en tilstand. (Om brugen af have med perfektiv betydning, se Hansen (1972)).

Endelig har vi et igen₅ (betydning 3 og 6 i ODS) i

- (7) Han slog igen.
- (8) Jørgen stirrede igen.
- (9) Ulla hilste igen.

De verber som kan bruges med igen₅ udgør en delmængde af dem der

kan bruges ved igen₁ og igen₂, og derfor kan ovenstående sætninger kun holdes ude fra dem med igen₁ og igen₂ ved hjælp af trykmønstret.

(7) kunne således udtales på tre forskellige måder:

(7a) Han slog igen₁.

(7b) Han slog igen₂.

(7c) Han slog igen₅.

LITTERATURHENVISNINGER

Fillmore, Charles J. (1973) "May we come in? ", in *Semiotica*, vol. IX.

Hansen, Erik (1972) "Modal interessens", in *Danske Studier* 1972.

Harder, Peter & Christian Kock (1976) "The theory of presupposition failure", *Travaux du Cercle Linguistique de Copenhague*, Vol. XVII, Akademisk Forlag, København.

Harweg, Roland (1969) "Zum textologischen Status von wieder. Ein präliminarischer Beitrag zu einer Theorie polytoper Texte", in *Orbis* (Bulletin international de documentation linguistique), vol. 18, Belsium.

Levin, I. (1860) "Til Kritikken af det Synonyme i Dansk", København.

McCawley, James D. (1972) "Syntactic and logical arguments for semantic structures", *Indiana University Linguistics Club*.

ODS = Ordbog over det danske Sprog.